

УДК 504.75.13.101.1

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v050.2024.10>**Г. О. Котенко***викладач кафедри філософії та соціології
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-4667-1510>***М. П. Похвата***аспірант кафедри філософії та соціології
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького***О. Д. Медведь***здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького*

СОЦІАЛЬНА УЧАСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Постановка наукової проблеми та її зв'язок з важливими практичними завданнями. У сучасних умовах розвитку людського суспільства зростає роль участі молоді у формуванні суспільної думки та громадянського суспільства, зокрема в процесах державотворення, діяльності інститутів громадянського суспільства, громадських організацій, тощо. Різноманітні види та форми соціально спрямованої діяльності студентської молоді, як суб'єктів соціальної взаємодії, згідно наявних здатностей і готовностей, зокрема навичок соціальної участі як одного з важливих компонентів життєдіяльності сучасної людини, активно продукують власні смисли, моделі, цілі, реінтерпретують пропозиції дискурсів, упроваджують нові практики, змінюють норми і правила, а часом і масштаби соціальної взаємодії. В умовах воєнного стану в державі та викликів, що стоять перед українським суспільством, від форм і змістового наповнення соціальних комунікацій і взаємодій, способів узгодження й оформлення соціальних смислів і дій, багато в чому залежить майбутнє держави. У вказаному контексті проблема соціальної участі студентської молоді набуває ціннісного значення, що, в свою чергу, зумовлює потребу системного розгляду можливостей освітнього простору для підвищення ефективності середовищного впливу закладів освіти, як специфічного простору соціальної взаємодії, що зумовлює розвиток соціальних і громадянських якостей студентської молоді в процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми. Сьогодні в зарубіжній науковій літературі проблеми участі, зокрема громадянської (Civic, Citizen Participation), громадської (Public Participation), соціальної (Social Participation),

розглядаються в межах різних підходів: соціологічного, соціально-психологічного, поведінкового, політологічного, правового, економічного та педагогічного тощо [17; 21; 22; 23].

В останні роки зростає інтерес до феномену соціальної участі як серед вітчизняних дослідників, так і серед практиків [4;5;7;8;12;13]. Проблематика участі вивчається в контексті теорій, спрямованих на дослідження розвитку спільнот (громад), волонтерства, соціального капіталу, соціальних мереж, соціальних рухів, громадянського суспільства, демократії, якості державних послуг, соціології повсякденності, етики споживання та ін. Результати останніх досліджень, пов'язаних з сьогоденним станом в Україні [11;15], засвідчують, що підґрунтям активної соціальної участі студентства у громадському житті є певні соціальні обставини, пов'язані з потребою подолання в цьому процесі низки бар'єрів соціокультурного життя, які мають складну багатофункціональну структуру й розгорнуту типологію причин їхнього виникнення та складність подолання. Вище наведене обґрунтовує потребу деталізації властивостей впливу освітнього середовища на розвиток соціальної активності студентської молоді, зокрема проблематики участі в просоціальної діяльності як законодамірної форми й етапів розвитку особистісної активності.

Мета статті – на основі аналізу соціально-філософських, соціально-психологічних, соціологічних і педагогічних концептів та практичних досліджень проблеми соціальної участі визначити методи і засоби підвищення рівня участі студентської молоді в просоціальної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальне середовище традиційно вважають

важливим чинником розвитку особистості, можливості якого визначаються, з одного боку, властивостями середовища, а з другого – властивостями особистості [6, с. 136]. На кожному з етапів суспільного розвитку соціалізації особистості, зокрема громадянського становлення студентської молоді, цей процес можна інтерпретувати, як процес досягнення певного рівня участі студентства у громадянському житті, яке артикулюється соціальним середовищем, задає координати простору громадянської взаємодії і встановлює норми та правила такої взаємодії. Водночас суб'єкти соціальної взаємодії, відповідно до наявних здатностей і готовностей, продукують власні смисли, моделі, цілі, реінтерпретують пропозиції дискурсів, упроваджують нові практики, змінюють норми і правила, а часом і масштаби взаємодії [4, с.38]. У «Філософському словнику соціальних термінів» категорія «соціалізація» тлумачиться як «процес засвоєння і подальшого розвитку індивідом соціокультурного досвіду – трудових навиків, знань, норм, цінностей, включення індивіда в систему соціальних зв'язків і формування в нього соціальних якостей. При цьому передача соціального досвіду, навчання типовим формам і способам діяльності здійснюється завдяки вихованню та впливу зовнішнього соціального середовища» [14, с. 540]. Отже, соціалізація особистості відбувається у певному середовищі при взаємодії різних за кількістю, віком, рівнем культури та соціальним статусом агентів взаємодії, у різноманітних умовах і під впливом різних життєвих обставин. Очевидно, що лише у своїй сукупності і динамічному взаємозв'язку вони виконують роль чинників соціалізації. Тому у процесі соціалізації особистості доречно говорити про суб'єкт-полісуб'єктну взаємодію та багатофакторність. В свою чергу, за своїм характером зазначена взаємодія та впливи факторів можуть бути постійними, тимчасовими, тривалими, випадковими, об'єктивними та суб'єктивними, інтегрованими за своєю сутністю. Також можна стверджувати, що атрибутивно категорія «соціалізація» вказує на аксіологічні чинники процесів формування і розвитку особистості в певних соціальних умовах, оскільки процес засвоєння людиною соціально значущого досвіду, який вона перетворює у власні цінності й орієнтації, вибірково включає у свою систему поведінки ті норми та шаблони, які прийняті у відповідному суспільстві або соціальній групі [1].

Оскільки однією з предметних характеристик рівня залучення індивіда до суспільно корисних практик і одним із центральних елементів структури соціальної активності виступає соціальна участь, видається доцільним розгляд сучасного розуміння участі.

Сьогодні в зарубіжній науковій літературі проблемами участі, зокрема громадянської (Civic, Citizen

Participation), громадської (Public Participation), соціальної (Social Participation), розглядаються в межах різних підходів: соціологічного, соціально-психологічного, поведінкового, політологічного, правового, економічного та педагогічного тощо. Проблематика участі вивчається в контексті теорій, спрямованих на дослідження розвитку спільнот (громад), волонтерства, соціального капіталу, соціальних мереж, соціальних рухів, громадянського суспільства, демократії, якості державних послуг, соціології повсякденності, етики споживання та ін. Осмислення нових соціальних практик привело, з одного боку, до диференціації проблематики участі, виділення окремих його видів у самостійні напрямки дослідження: вивчається політична, цивільна, громадська, індивідуальна, горизонтальна, вертикальна участь, участь в житті спільноти тощо. З іншого боку, досліджуються процеси інституціоналізації участі: розглядаються сфери, норми, правила технології реалізації участі.

У широкому розумінні участь тлумачиться як «ситуативна практика», що реалізується в межах певного територіального та соціального простору з властивими політичними, соціальними, культурними й історичними особливостями [17, с.50]. Тому тезаурусами суспільних дисциплін допоміжного спрямування це поняття використовується в різних контекстах: від опіки різних категорій соціально депривованих громадян до характеристик суспільних відносин (сприяння зростанню соціальної активності в спільнотах; реалізація соціально значущих програм тощо). В англійській мові використовується три самостійних терміни для визначення розглянутих нами видів участі: civic, public, social participation. У вітчизняній науковій практиці визначальним є контекст, у якому вони вживаються.

Аналіз зарубіжних джерел дає змогу стверджувати, що поняття «громадянська участь» використовувалося переважно в працях, присвячених розбудові громадянського суспільства та в політології. У свою чергу, поняття «соціальна участь» здебільшого застосовується в контексті вивчення проблем громад, благодійності та процесів інституціоналізації громадських ініціатив. Одночасно в практиці використання цих термінів спостерігається тенденція до уніфікації, оскільки очевидно видається проблемність ізольованого аналізу різноплановості складних об'єктів і досліджуваних систем [21;23, с. 76]. Науковцями розглядаються різні форми участі волевиявлення, практичних дій індивіда або соціальної групи в певній колективній діяльності для досягнення соціально значущого результату, при цьому суб'єктами участі можуть бути окремі представники соціуму, групи, суспільні об'єднання, товариства, організації [3]. У науковому обігу також існує класифікація соціальної участі за позитивними резуль-

татами, до яких належить: соціальна інтеграція спільноти; загальноприйнятні соціальні норми та положення, що регулюють взаємодію між суб'єктами суспільного життя, позитивно впливають на процеси формування довіри, почуття ідентичності, етнічного капіталу, зв'язків поколінь; що закладають і підтримують суспільні норми здорового життя; сприяють формуванню міцних соціальних зв'язків; забезпеченню належної соціальної підтримки; приросту соціального капіталу тощо. Негативні за наслідками форми соціальної участі класифікуються відповідно до різноманітних деструктивних проявів соціальних деформацій і соціального відчуження [22].

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй розрізняє такі сфери участі молоді в соціальному житті: економічна участь – стосується сфери зайнятості та роботи взагалі, пов'язана з економічним розвитком, подоланням бідності, покращенням економічної ситуації регіону, суспільства в цілому, або молодих людей, які є групою; політична участь – належить до сфери влади, врядування, соціальної політики, впливу на розподіл ресурсів на різних рівнях; соціальна участь – стосується життя місцевої громади, місцевих завдань і проблем; культурна участь – спирається на різні форми мистецтва й творчості [10].

Розгляд засад, викладених у Переглянутій Європейській Хартії про участь молоді в місцевому та регіональному житті [9], дозволяє віднести до основних принципів залучення молоді доступність участі в суспільному житті, добровільність і пов'язаність з реальними потребами молодих людей (важливим мотивуючим чинником для них є залучення у процес розв'язання питань, що їх безпосередньо стосуються: досягнення певних позитивних змін, пошук подолання проблем, здобуття нових навичок і вмінь, розвиток інтересів).

Участь розглядається як: можливість реалізувати свої права, не піддаючись дискримінації, тобто незалежно від громадянства, мови спілкування, приналежності до певної субкультури; форма партнерства між молоддю та дорослими, можливість співпраці й спільного розгляду пропозицій; можливість бути залученим до суспільної діяльності, розв'язувати поставлені завдання та розділяти або брати на себе відповідальність; можливість бути допущеними та залученими до якоїсь діяльності [16;18].

Модель, запропонована М. Янсом та К. де Бекером [20], вказує на те, що: – основу для участі має становити проблематика суспільної участі (тема, напрям, завдання, безпосередньо пов'язані з повсякденним життям молодих людей і містять для них певний інтерес);

– участь повинна ґрунтуватися на можливостях (участь у суспільному житті вимагає від молоді певних знань, умінь і навичок);

– проекти й ініціативи суспільної участі молоді повинні відповідати їхнім можливостям та гарантувати отримання відповідних умінь і навичок, які наразі в них відсутні;

– участь має базуватися на «зв'язку та поєднанні із суспільством, групами, громадами, ідеями, рухами» [20, с.2].

Як можемо висувати, зазначені контексти розвитку та реалізації соціальної участі вимагають ретельнішого вивчення рольових відносин, у яких індивід встановлює різноманітні зв'язки з навколишнім соціальним середовищем. Вказану тезу підтверджують соціально-психологічні дослідження впливу середовища на розвиток особистості, що не лише характеризується фокусуванням на індивіді, а й виокремленням об'єктивного і суб'єктивного чинників впливу середовища, зокрема зосередженістю на ціннісних аспектах розвитку, змістовому наповненню суджень особистості, особливостях сприйняття і переживань [5]. С. Савченко такими ознаками визначає: активне включення молодих людей у нове середовище; самостійність у виборі цінностей, ідеалів, середовища для спілкування, видів діяльності, що підвищує необхідність рівноправної, демократичної партнерської взаємодії; удосконалення механізмів саморегуляції, самокорекції; домінуючим фактором впливу стає нове соціальне середовище [12, с. 12]. За своїм характером ця взаємодія та впливи факторів можуть бути постійними, тимчасовими, тривалими, випадковими, об'єктивними та суб'єктивними, інтегрованими за своєю сутністю. Соціальними психологами сьогодні виокремлюються два аспекти взаємодії особистості і середовища, які стають визначальними для ефективного використання сучасних освітніх практики як чинника соціалізації студентської молоді: уявленнями суб'єктів соціальної взаємодії щодо смислів, цілей, прийнятних/неприйнятних форм та способів соціальної активності, а з другого – здатністю суб'єктів до ефективної практики, що визначається особливостями їхніх ціннісних, ставленневих, когнітивних, мотиваційних та ідентифікаційних якостей і кваліфікаційних характеристик [13]. Низка зарубіжних досліджень також підтверджує, що активній участі в соціальному житті особистості сприяє послаблення в соціальному дискурсі наративів общинного характеру (підтримка і лояльність) та поширення емансипаційних переконань і цінностей (довіра, норми співробітництва, пріоритет толерантності перед вимогами суворого дотримання норм; автономії – перед владою і авторитетом; егалітаризму – перед патріархальністю; самовираження – перед безпекою) [19]. У доробку науковців чимало досліджень, присвячених просоціальній діяльності громадян, що дають певне уявлення про вплив громадянських практик

і ціннісних чинників на соціалізацію студентської молоді. В. Васютинський конкретизує інтерсуб'єктні (інтеріндивідні) взаємодії у соціальних групах (колективах) через такі чинники: кожен з учасників виявляє суб'єктність через причетність до створення надіндивідного, інтеріндивідного простору (сутність суб'єкт-суб'єктної взаємодії полягає в її породжуючому ефекті, у створенні нової реальності, яка є ядром спільного інтерсуб'єктного простору); інтерсуб'єктний простір утворюється індивідами в результаті екстеріоризації їхніх внутрішніх станів, а також взаємної інтерпретації один одного, оскільки «учасники взаємодії взаємно репрезентуються один для одного та водночас взаємно означають дійсність, у такий спосіб утворюючи інтерсуб'єктивний світ. Цей світ, з одного боку, виникає в результаті інтерсуб'єктної взаємодії, а з іншого – стає її передумовою, простором, середовищем» [2, с. 172]. Отже, сучасні освітні практики в якості чинника соціалізації студентської молоді слід розглядати як простір соціальної взаємодії, репрезентований дискурсом громадянськості і громадянськими практиками, що зумовлюють розвиток якостей та кваліфікаційних характеристик суб'єктів. Серед інструментів впливу соціального середовища на активізацію молоді дослідники виділяють наступні: обмеження: нормативні (норми, правила, приписи) і ненормативні (оцінки, звичаї); сприяння: схвалення, прийняття, залучення, підтримка, повага, пошана, визнання, заохочення; мотивування: до активності/пасивності, автономності/залежності, раціональності/ірраціональності, довіри/підозрливості, дружельюбності/антагонізму [4, с.44].

У контексті наведених вище векторів середовищного впливу на соціалізацію студентської молоді висновки освітніх інтерпретацій суб'єктних аспектів залучення студентської молоді до участі в громадському житті, як особливої форми соціальної взаємодії, вказують і на необхідність системного розгляду неформальної складової культурно-освітніх практик, оскільки в сьогоденному інформаційному просторі значно зростає роль неявних впливів з боку різних за рівнем культурних середовищ і суб'єктів соціокультурної взаємодії. Власне саме такі взаємодії констатуються дослідниками як особливі соціальні практики (сукупність специфічних комунікацій і взаємодій, способів узгодження й оформлення соціальних смислів і дій), у межах яких формуються ціннісні орієнтації щодо певного знання, його уявлень і орієнтацій в соціальному просторі [8, с.21].

Отже, оскільки успішною соціалізацією студентської молоді може вважатися лише ефективна адаптація до суспільного життя, конструктивно вбачається позиція інтегрування всієї

множини функцій освіти до кількох, з чітко окресленими параметрами цілепокладань щодо соціальної участі студентської молоді, що мають найбільше значення для процесів життєзабезпечення, відтворення та конструктивних суспільних змін:

- функція творення культури;
- функція відтворення соціальної структури;
- функція забезпечення принципу соціальної справедливості у творенні культури та соціальної структури суспільства [7, с. 387].

Висновки. Різноманітні види та форми соціально-напрямованої діяльності студентської молоді, що набули поширення як в освітянському середовищі, так і поза його межами, достатньо чітко характеризують ступінь розвиненості їхніх соціалізаційних навичок та соціальної активності, зокрема навичок соціальної участі як одного з важливих компонентів життєдіяльності сучасної людини. Розглянуті види активної участі молоді у суспільному житті свідчать, що їх підґрунтям є певні соціальні дії, зокрема опосередковано або безпосередньо пов'язані з потребою подолання в цьому процесі бар'єрів соціокультурного життя. Поряд із цим, результати дослідження проблеми подолання бар'єрів соціокультурного життя вказують на складну багатофункціональну структуру й розгорнуту типологію причин їхнього виникнення та складності подолання.

Вище наведене обґрунтовує необхідність виявлення особистісних мотивів та рівня самоусвідомлення особистістю власних станів, дій, властивостей впливу цих дій у контекстах її соціальних зв'язків задля успішної розробки моделі наукового супроводу розвитку соціальної активності студентської молоді, зокрема активізації їх участі в просоціальній діяльності як закономірної форми й етапу розвитку особистісної активності.

Література

1. Алексеєнко Т. Соціалізація особистості: можливості й ризики : науковометод. посіб. Київ, 2007. 152 с.
2. Васютинський В.О. Інтеракційна психологія влади. К., 2005. 402 с.
3. Дембицька Н. М. Психологічні особливості політичної соціалізації здобувачів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05. К., 2004. 20 с.
4. Жадан І. В. Громадянська компетентність: соціальні очікування і реалії: монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної соціальної та політичної психології. Кропивницький, 2022. 110с.
5. Механізми громадянської і національної самоідентифікації: трансформації комунікативних практик : монографія; за наук. ред. І. В. Жадан. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 192 с.
6. Недашківська М. Соціальність – об'єктивний зміст самореалізації особистості. Філософська і соціологічна думка. 1993. № 7-8. С. 130–146.

7. Нечитайло И.С. Изменение общества через изменение образования: иллюзия или реальность?: монография. Харьков: НУА, 2015. 552 с.

8. Нечитайло И.С. Системно-кодова концепція взаємодії суспільства та освіти: автореф. дис. ... д-ра соціол. наук: 22.00.04. К., 2017. 39 с.

9. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті URL: <https://rm.coe.int/168071b58f>

10. Порядок денний ООН з питань молоді. Надання повноважень молоді в справі розвитку та підтримки миру на Землі. URL: www.un.org/esa/socdev/unyin/agenda.htm.

11. Савастін, А., Хлівнюк, Т. П. Вплив воєнного стану на мотивацію до соціально-активної поведінки студентської молоді. Матеріали до 80-ої студентської наукової конференції. Одеса: ОНУ ім І.І. Мечникова, 2024, 403с

12. Савченко С. Науково-теоретичні засади адаптації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук Луганськ, 2004. 42 с.

13. Соціально-психологічні засади становлення екологічно орієнтованого способу життя особистості : монографія; за ред. Ю. М. Швалба. К. : Педагогічна думка, 2015. 216 с.

14. Філософський словник соціальних термінів / за ред. В. Андрущенко. Київ ; Харків, 2002. 670 с.

15. Цуркан Т. Активна життєва позиція студентської молоді. Проблеми освіти. 2023. Вип. 1. С. 347–359.

16. Golombek S. (ed.). What works in youth participation: case studies from around the world. International Youth Foundation, 2002. 76 p.

17. Cornwall A. Locating citizen participation. IDS Bulletin. 2002. Vol. 33. No 2. P. 49–58.

18. Griffin C. Challenging assumptions about youth political participation: critical insights from Great Britain. Revisiting youth political participation. Challenges for research and democratic practice in Europe; [Forbrig J. (ed.)]. Council of Europe, 2005. P. 152. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/38959>

19. Inghart R., Velzel K. Modernizazhiya, kyltyrnye izmeneniya i demokratiya; posledovatelnost shelovezheskogo razvitiya (Modernization, Cultural Change and Democracy: A sequence of human development) M.: A new publishing house, 2011., 464 p.

20. Jans M., De Backer K. Youth and social participation. Elements for a practical theory. Brussels: Flemish Youth Council JePl, 2002. P. 2.

21. Kenneth N., Heiko G. Patterns of Participation: Political and Social Participation in 22 Nations: Discussion Paper SP IV 2008–201.

22. Li Y., Savage M., Pickles A. Social capital and social exclusion in England and Wales, 1972-1999. British Journal of Sociology. 2003. No. 54 (4). P. 497–526.

23. Van Deth J. (ed.). Private Groups and Public Life. Social Participation, Voluntary Associations, and Political Involvement in Representative Democracies. London: Routledge, 1997. 264 p.

Анотація

Котенко Г. О., Похвата М. П., Медведь О. Д. Соціально-участь студентської молоді як чинник розвитку громадянського суспільства. – Стаття.

У статті розглядаються соціально-філософські і міждисциплінарні аспекти залучення студентської молоді до активної участі в становленні громадянського суспільства. Встановлено, що соціальна участь є предметною характеристикою рівня залучення особистості до суспільно корисних практик і одним із центральних елементів структури соціальної активності. Встановлено, що проблематика суспільної участі корпусом соціальних наук розглядається в межах різних підходів: соціологічного, соціально-психологічного, поведінкового, політологічного, правового, економічного та педагогічного тощо в контексті теорій, спрямованих на дослідження розвитку спільнот (громад), волонтерства, соціального капіталу, соціальних мереж, соціальних рухів, громадянського суспільства, демократії, якості державних послуг, соціології повсякденності, етики споживання та ін. Інтерпретується соціальна участь, як процес досягнення певного рівня задіяності студентства в громадянському житті, який артикулюється соціальним середовищем, задає координати простору громадянської взаємодії і встановлює норми та правила такої взаємодії. Охарактеризовано різноманітні види та форми соціальноспрямованої діяльності студентської молоді, як суб'єктів соціальної взаємодії, що згідно наявних здатностей і готовностей, зокрема навичок соціальної участі як одного з важливих компонентів життєдіяльності сучасної людини, продукують власні смисли, моделі, цілі, реінтерпретують пропозиції дискурсів, упроваджують нові практики, змінюють норми і правила, а часом і масштаби взаємодії. Розглянуто основні вектори середовищного впливу закладів освіти як специфічного простору соціальної взаємодії, що зумовлює розвиток соціальних якостей та характеристик студентської молоді в процесі навчання. Визначається сукупність специфічних комунікацій і взаємодій, способів узгодження й оформлення соціальних смислів і дій, у межах яких соціальна участь набуває ціннісного значення.

Ключові слова: соціалізація здобувачів, соціальна участь, цінності студентської молоді, громадянське суспільство, освітнє середовище, міждисциплінарний дискурс.

Summary

Kotenko G. O., Pokhvata M. P., Medved O. D. Social participation of student youth as a factor in the development of civil society. – Article.

The article examines socio-philosophical and interdisciplinary aspects of the involvement of student youth in active participation in the formation of civil society. It was established that social participation is an objective characteristic of the level of involvement of an individual in socially useful practices and one of the central elements of the structure of social activity. It has been established that the issue of social participation is considered by the corpus of social sciences within the framework of various approaches: sociological, social-

psychological, behavioral, political, legal, economic and pedagogical, etc. in the context of theories aimed at researching the development of communities (communities), volunteering, social capital, social networks, social movements, civil society, democracy, quality of public services, sociology of everyday life, consumer ethics, etc. Social participation is interpreted as the process of achieving a certain level of student involvement in civic life, which is articulated by the social environment, sets the coordinates of the space of civic interaction and establishes the norms and rules of such interaction. Various types and forms of socially oriented activities of student youth are characterized as subjects of social interaction, who, according to their existing abilities and readiness, in particular the skills of social participation as one of the important

components of the life of a modern person, produce their own meanings, models, goals, reinterpret discourse proposals, implement new practices, changing norms and rules, and sometimes the scale of interaction. The main vectors of the environmental impact of educational institutions as a specific space of social interaction, which determines the development of social qualities and characteristics of student youth in the process of education, are considered. A set of specific communications and interactions, methods of coordination and design of social meanings and actions, within which social participation acquires value, is defined.

Key words: socialization of students, social participation, values of student youth, civil society, educational environment, interdisciplinary discourse.